Otázka: Ústava České republiky

Předmět: Společenské vědy, Politologie

Přidal(a): Diana

Pojem a význam Ústavy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů
- je základním právním předpisem státu, ostatní NPA musí být v souladu s Ústavou, vycházejí z jejích ustanovení
- z hlediska právní síly náleží mezi ústavní zákony, je tedy předpisem nejvyšší právní síly
- Ústava může být rušena, měněna nebo doplňována jen ústavním zákonem
- předpisy nižší právní síly s ní nesmějí být v rozporu
- změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřípustná

Struktura Ústavy ČR

Preambule

- slavnostní prohlášení bez normativního obsahu

Hlava první = Základní ustanovení charakteristiky státu

- jsou zde uvedeny základní prvky právního státu, dělba moci, politický systém, vymezení území ČR, státní občanství, státní symboly (velký a malý státní znak, státní barvy, státní vlajka, vlajka prezidenta republiky, státní pečeť, státní hymna)

Hlava druhá = Moc zákonodárná

Hlava třetí = Moc výkonná

Hlava čtvrtá = Moc soudní

Hlava pátá = Nejvyšší kontrolní úřad

- nezávislý ústřední orgán, který kontroluje o hospodaření se státním majetkem a o plnění státního rozpočtu

Hlava šestá = Česká národní banka

- má postavení ústřední banky státu, hlavním cílem její činnosti je péče o stabilitu měny

Hlava sedmá = Územní samospráva

- zakotvuje členění ČR na obce (základní územní samosprávné celky) a kraje (vyšší územní samosprávné celky)

Hlava osmá = Přechodná a závěrečná ustanovení

- stanoví přechod dřívější právní úpravy na stávající (Česká národní rada -> Poslanecká sněmovna), obsahuje Ústavní pořádek (Ústava, LZPS, Ústavní zákony týkající se státních hranic a zákony po 6. červnu 1992) a stanoví účinnost ústavního zákona

Moc soudní

- moc soudní náleží nezávislým soudům
  civilněprávní – rozhodování sporů mezi stranami, pokud tyto spory vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů
  trestněprávní – rozhodování o vině a trestu za trestné činy
  správněprávní – přezkoumávání zákonnosti rozhodnutí vydaných orgánem veřejné správy ústavněprávní – rozhodování o ústavnosti zákonů a mezinárodních smluv a o zákonnosti jiných právních předpisů

Orgány moci soudní

- soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy
- soustava soudů:
    - Ústavní soud
    - Soustava obecných soudů

Soudy

- jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům
- jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy

Ústavní soud

- Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti
- Ústavní soud se skládá z 15 soudců, kteří jsou jmenování na dobu deseti let
- soudce Ústavního soudu jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu
- soudcem Ústavního soudu může být jmenován bezúhonný občan, který je volitelný do Senátu, má vysokoškolské právnické vzdělání a byl nejméně deset let činný v právnickém povolání
  pravomoci Ústavního soudu
- rozhoduje o zrušení zákonů nebo jiných právních předpisů anebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem
- o Ústavní žalobě na prezidenta republiky
- o návrhu prezidenta republiky o zrušení Senátu a Poslanecké sněmovny

Nejvyšší soud

- je vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů
- rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích
- rozhoduje o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů

- vydává sbírku soudních rozhodnutí
- rozhoduje v senátech (předseda + 2 soudci) nebo velkých senátech – kolegiích (9 soudců)
- sídlí v Brně

Nejvyšší správní soud

- je vrcholným soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví
- zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o řádných opravných prostředcích
- sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů ve správním soudnictví
- sídlí v Brně

Vrchní soudy

- dbají na výklad zákonů a ostatních právních předpisů
- rozhodují jako soudy druhého stupně ve věcech, ve kterých rozhodovaly v prvním stupni krajské soudy
- rozhodují o mimořádných opravných prostředcích
- rozhodují v senátech (předseda + 2 soudci)
- sídlo v Praze je pro Čechy
- sídlo v Olomouci je pro Moravu a Slezsko

Krajské soudy

- koná řízení v prvním stupni (o trestných činech, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let nebo pokud za ně lze uložit výjimečný trest
- koná řízení ve druhém stupni, jako soud odvolací ve věcech, v nichž rozhodovaly v prvním stupni okresní soudy
- rozhoduje v senátech
- v Praze je to městský soud, sídlí v původních krajských městech

Okresní soudy

- koná řízení v prvním stupni (o trestných činech, pokud za ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice nedosahuje 5 let a pokud za ně nelze uložit výjimečný trest)
- rozhoduje samosoudce nebo senát
- mají sídla v okresních městech, v Praze vykonává jeho působnost soud obvodní a v Brně vykonává jeho působnost soud městský

Pravomoci soudů

- soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům
- jen soudy rozhodují v trestních věcech o vině a trestu za trestné činy

Imunita

- je prostředek pro zvýšenou ochranu osob, zpravidla ústavních činitelů (prezident, poslanec, senátor, soudce ústavního soudu a soudce)
- jedná se o vynětí z obecně platného právního režimu
- hmotně právní imunita (exempce) = osoba není trestně odpovědná
- procesně právní imunita (exempce) = osoba sice je trestně odpovědná, ale nelze pokračovat v trestním řízení

Prezident republiky

- se spácháním přestupku – nelze ho stíhat pro přestupek nebo jiný správní delikt po dobu výkonu jeho funkce
- se spácháním trestného činu – nelze ho trestně stíhat po dobu výkonu jeho funkce
- trestní stíhání pro trestné činy spáchané po dobu výkonu funkce prezidenta republiky je navždy vyloučeno

- s možností zadržení – nelze jej zadržet po dobu výkonu jeho funkce
- může být stíhán pro velezradu nebo hrubé porušení Ústavy, a to před Ústavním soudem na základě žaloby Senátu se souhlasem Poslanecké sněmovny

Poslanec a senátor

- nelze postihnout pro hlasování v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jejich orgánech
- nelze trestně stíhat za projevy učiněné v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jjich orgánech, podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem
- má právo odepřít svědectví a skutečnostech, které se dověděl v souvislosti s výkonem svého mandátu a to i poté, kdy přestal být poslancem nebo senátorem
- se spácháním přestupku – podle z. č. 250/2019 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich se projednávají přestupky, kterých se dopustili poslanci a senátoři, pokud nepožádají o projednání přestupku v disciplinárním řízení
- se spácháním trestného činu – nelze je trestně stíhat bez souhlasu komory, jejímž je členem, odepře-li komora souhlas je trestní stíhání vyloučeno podobu trvání mandátu
- s možností zadržení – lze zadržet, jen byl-li dopaden při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté
- příslušný orgán je povinen zadržení ihned oznámit předsedovi komory, jejímž je členem
- nedá-li předseda komory do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání zadrženého soudu, je příslušný orgán povinen ho propustit
- na své následující schůzi rozhodně komora o přípustnosti trestního stíhání

Soudce Ústavního soudu

- se spácháním přestupku – jednání soudce Ústavního soudu, které má znaky přestupku podle z. č. 250/2019 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, je kárným proviněním
- se spácháním trestného činu – nelze je trestně stíhat bez souhlasu Senátu. Odepře-li Senát souhlas, je trestní stíhání vyloučeno po dobu trvání funkce
- s možností zadržení – lze zadržet, jen byl-li dopaden při spáchání trestného činu, anebo bezprostředně poté
- příslušný orgán je povinen zadržení ihned oznámit předsedovi Senátu, nedá-li předseda Senátu do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání zadrženého soudu, je příslušný

orgán povinen ho propustit
- na své následující schůzi rozhodne Senát o přípustnosti trestního stíhání

Soudci obecných soudů

- se spácháním trestného činu – pro činy spáchané při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s výkonem této funkce lze soudce trestně stíhat jen se souhlasem prezidenta republiky
- s možností vzetí do vazby – pro činy spáchané při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s výkonem této funkce lze soudce vzít do vazby jen se souhlasem prezidenta republiky